

MALEZYA'DA SİYASİ İSTİKRARSIZLIK VE ERKEN SEÇİM KARARI

METİN ZENGİN

Referans için: Zengin, Metin. "Malezya'da Siyasi İstikrarsızlık ve Erken Seçim Kararı". İNSAMER Analiz. 24.10.2022.

 Analiz

Malezya Başbakanı İsmail Sabri Yakub, parlamentoyu feshederek erken seçim çağrısı yaptı. İsmail Sabri, 10 Ekim'de devlet televizyonundan yaptığı açıklamada, parlamentonun feshedildiğini ve seçimin 60 gün içerisinde yapılacağını duyurdu.

Önümüzdeki yılın eylül ayında yapılması planlanan seçimlerin erkene alınmasının nedeni ise, ülkede bir süredir devam eden siyasi istikrarsızlık. Bu süreç aslında ülkenin bağımsızlığından itibaren 60 yıl boyunca iktidarda kalan UMNO'nun (Birleşik Malezya Partisi) 2018 yılındaki seçimleri kaybetmesiyle başladı. Seçimden

Mahathir Muhammed liderliğinde birleşen muhalefet partileri galip çıktı, ancak iki yıl sonra Şubat 2020'de muhalefet partilerinin oluşturduğu koalisyonun dağılmasıyla Mahathir Muhammed başbakanlık görevinden istifa etmek zorunda kaldı.

Mahathir'in istifasından sonra başbakan olarak Muhyiddin Yassin'in atanması ülkedeki siyasi krizi çözmeye yetmedi; aksine hem devam eden pandemi sürecinin iyi yönetilememesi hem de Yassin'in parlamentonun desteğini alamaması siyasi krizi daha da derinleştirdi ve 17 ayın sonunda, 16 Ağustos 2021 tarihinde, Muhyiddin

Yassin başbakanlık görevinden istifa etti. Yassin'in istifasıyla birlikte aralarında Enver İbrahim'in de bulunduğu yeni isimler ön plana çıktı. Ancak Malezya Kralı II. Abdullah'ın desteğini alan UMNO'nun adayı İsmail Sabri, 20 Ağustos 2021 tarihinde başbakan olarak ülkenin başına geçti. Ne var ki o da parlamentodan güvenoyu alamadı. Bunun üzerine ülkedeki siyasi krizin çözülmesinin daha önemli olduğunu vurgulayan Sultan II. Abdullah, güven oylamasına gerek olmadığını söyledi. Seçime gitmeden art arda iki başbakanın atandığı Malezya'da güvenoyu alınması konusu ciddi siyasi çekişmelere sebep oldu.

Başbakan İsmail Sabri hem bu çekişmelere son vermek hem de yüksek enflasyon sebebiyle artan fiyatların önüne geçmek için erken seçime gitme kararı aldı. Sabri 10 Ekim'de yaptığı açıklamada, ülkede siyasi istikrarın sağlanabilmesi için halkın seçtiği bir başbakanın ülkenin başına geçmesi gerektiğini söyledi. Önümüzdeki iki ay içerisinde yapılması beklenen seçimin tarihini seçim komisyonu belirleyecek.

Seçime Katılması Beklenen Önemli

Partiler ve Başbakan Adayları

UMNO: Malezya'nın bağımsızlığından önce kurulan UMNO hem bağımsızlık sürecinde hem de sonrasında Malezya siyasetine yön veren partidir. Malezya'nın kuruluşundan

2018 yılına kadar 60 yıl boyunca kesintisiz bir şekilde iktidar olan UMNO, ülke tarihinin en önemli siyasi simalarını da yetiştirmiştir. Liberal demokrat bir çizgiye sahip olan UMNO'yu Malayların yanı sıra ülkede azınlık olarak bulunan Çinli ve Hintli nüfus da desteklemektedir. Malezya'nın ekonomik ve siyasi alanda söz sahibi bir ülke olmasını hedefleyen UMNO, bu doğrultuda çalışan ve ülkedeki herkesi kucaklamaya gayret eden bir partidir. Malezya tarihinde en uzun süre başbakanlık yapan Mahathir Muhammed de 2003 yılına kadar UMNO'yla beraberdi.

Malezya'nın en uzun soluklu partisi UMNO'nun 2018 yılındaki seçimleri kaybetmesinin en önemli sebebi ise, ülkenin altıncı başbakanı olan Necip Rezak'tır. Rezak icraatlarıyla hem halkın UMNO'ya olan güveninin kırılmasına hem de diğer partilerin UMNO'ya karşı birleşmesine sebep olmuş ve bu durum 2018 seçimlerinin kaybedilmesine yol açmıştır. 2009 yılında yapılan seçimlerden sonra başbakanlık koltuğuna oturan ve 10 yıl boyunca bu görevde kalan Rezak'ın ismi birçok rüşvet ve yolsuzluk olayına karışmıştır. Özellikle devlete ait 1 milyar doları kendi hesabına geçirip yurt dışına aktardığı suçlamasıyla yargılanan Necip Rezak, Ağustos 2022'de 12 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Ayrıca Rezak'ın eşi Rosmah binti Mansor da çeşitli suçlardan dolayı 279 milyon dolar para cezası ödemeye mahkûm edilmiştir.

Başbakan adayı olarak yine İsmail Sabri'yi gösteren UMNO, bugün hâlâ ülkedeki en güçlü partilerden biri ve yapılacak seçimlerden de -kuracağı koalisyonla- zaferle ayrılabilir.

Enver İbrahim ve Pakatan Harapan: Enver İbrahim, Malezya siyasetinin önemli simalarından biridir. 1970'li yıllardan itibaren siyasette aktif rol alan İbrahim, aynı zamanda ülkedeki İslami Gençlik Birliği'nin (ABIM) de kurucusudur. 1981 yılında Mahathir'in teşvikiyle UMNO'ya katılan Enver İbrahim; Kültür Bakanı, Gençlik ve Spor Bakanı, Tarım Bakanı, Eğitim Bakanı, Maliye Bakanı olarak görev yapmıştır. Ancak gerek UMNO içerisinde gerekse Malezya siyasetinde etkinliği giderek artan Enver İbrahim, 1998 yılında hakkında çıkan taciz ve yolsuzluk suçlamaları sonucu yargılanarak dokuz yıl hapse mahkûm edilmiştir. Enver İbrahim'le ilgili bu sürecin daha çok kendi pozisyonunu korumak isteyen Mahathir Muhammed tarafından kurgulanmış bir hamle olduğu düşünülmektedir.

2005 yılında hapisten çıkan Enver İbrahim siyasi mücadelesine devam etmiş ve özellikle Mahathir'in siyasetten çekilmesinden sonra ülkedeki en önemli siyasi lider olmuştur. Ne var ki Enver İbrahim 2014 yılında tekrar beş yıl hapse mahkûm edilince eşi Dr. Wan Azizah onun mücadelesini devam ettirmiştir. Pakatan Harapan (Umut İttifakı), 2015 yılında Enver İbrahim'in hapse girmesinden

sonra kurulmuş ve 2016 yılında Mahathir'in de ittifaka katılmasıyla 2018'deki seçimlerden galip ayrılmıştır. Enver İbrahim, 2018 yılında yapılan seçimler sırasında hapiste olduğu için seçim sürecini Mahathir Muhammed'le beraber Enver İbrahim'in eşi Wan Azizah yürütmüştür. Seçime Pakatan Harapan'ın adayı olarak giren Mahathir'in seçim vaatlerinden biri de Enver İbrahim'i hapisten çıkarmaktı ve nitekim öyle de oldu. Seçimden galip ayrılan Pakatan Harapan bugün iktidar olmasa da ana muhalefet partisi konumunda. Ayrıca Pakatan Harapan içerisinde DAP (Demokrasi Hareket Partisi) gibi Çinli ve Hintlilerin desteklediği partilerin de bulunması, İbrahim'in elini önemli ölçüde güçlendirmekte. İttifak yerel seçimlerde her ne kadar istediği başarıyı elde edemese de önümüzdeki seçimlerde siyasi kişiliğiyle en fazla öne çıkan lider konumunda olan Enver İbrahim öncülüğünde seçimleri kazanması ihtimalinin yüksek olduğu belirtilmekte.

Mahathir Muhammed ve Pejuang Partisi: Dr. Mahathir Muhammed bütün Malezyalıların saygı duyduğu siyasi bir dehadır. Malezya'nın Asya'nın önemli ekonomik ve siyasi güçlerinden biri hâline gelmesinde onun payı büyüktür. 22 yıllık başbakanlık sürecinden sonra 2003 yılında siyaseti bırakan Mahathir, Necip Rezak'ın yolsuzluklarının ülkeye verdiği zararı görüp 2016 yılında siyasete geri dönmüştür. 2018 yılındaki seçimlerde

Pakatan Harapan'ın adayı olarak seçimleri kazanan Mahathir, iki yıl kadar iktidarda kaldıktan sonra koalisyon partilerinin desteğini çekmesiyle istifa etmek zorunda kalmıştır. Ancak bu durum Mahathir'in azmini kırmamış ve 2020 yılında Pejuang Partisi'ni kurarak siyasi mücadelesine devam etmiştir. Bugün 97 yaşında olan ve bu yıl birkaç defa hastaneye kaldırılan Mahathir Muhammed, önümüzdeki seçimlere de kendi adaylarıyla gireceklerini ve herhangi bir koalisyonla katılmayacaklarını açıklamıştır. Seçimlere ilk defa girecek olan Pejuang Partisi'nin ne kadar oy alacağı şimdilik öngörülemez de Mahathir'in Malezya siyaseti üzerindeki etkisinin hâlen çok güçlü olduğunu söylemek mümkündür.

İslam Partisi (PAS): Malezya İslam Partisi (PAS), ülkenin bağımsızlığından önce kurulmuş ve bugün hâlen varlığını devam ettiren güçlü partilerden biridir. Malay Müslümanlarının desteklediği PAS, ülkede İslam'ın güçlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Oylarının büyük bölümünü Kelantan, Terengganu gibi Müslüman Malayların yoğun olarak yaşadığı eyaletlerden alan PAS, bugüne kadar tek başına iktidar olamasa da her zaman ya güçlü bir muhalefet partisi ya da iktidar ortağı olmuştur.

Bugün de iktidarın en önemli ortaklarından olan PAS'ın önümüzdeki seçimlerde UMNO ile iş birliğine devam edip etmeyeceği

belirsizliğini korurken UMNO tarafından yakın zamanda yapılan bir açıklamadan PAS ile olan koalisyonun devam ettirilmeyeceği anlaşılmaktadır. Ancak seçim tarihinin belirlenmesinden sonra farklı koalisyon arayışları olacağı da muhakkaktır.

Koalisyonların Önemi

Malezya'da iki ay içerisinde yapılması planlanan ve 21 milyon seçmenin katılması öngörülen 15. genel seçimlerin sonucunu partilerin kuracağı ittifaklar belirleyecek. Zira mevcut durumda hiçbir partinin oyların %50'sini alıp tek başına iktidar olması mümkün görünmüyor. Bu durum da partilerin koalisyon ortağı aramasını zorunlu kılıyor.

Nitekim Enver İbrahim öncülüğündeki Pakatan Harapan ve UMNO öncülüğündeki Barisan Nasional (Ulusal Cephe), önümüzdeki seçimlere katılacak iki büyük ittifak olacak. PAS öncülüğünde 2016 yılında kurulan Gagasan Sejahtera (Refah Fikirleri) ittifakı ise 2018 yılındaki seçimlerde 18 sandalye almayı başarmıştı. 2020 yılında UMNO'ya katılan Gagasan Sejahtera'nın nasıl bir yol izleyeceği önümüzdeki günlerde netlik kazanacak.

Pakatan Harapan, 2020 yılında bazı partilerin ayrılmasıyla güç kaybetmiş, buna karşın UMNO daha da güçlenmişti. Ancak 2018 yılından bugüne üç başbakanın değiştiği Malezya siyasetinde her an her şeyin olması mümkün görünüyor. Siyasette bunlar

yaşanırken en önemli talebi yüksek enflasyon olan halk ise, ülkedeki siyasi istikrarsızlığın ve artan fiyatlaraya yönelik ciddi adımlar atılması bir an önce son bulmasını istiyor.